

שיעורי "היא שיחתי" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה".

הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד.

מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

מנחות מה היא שיחתי

נושאים לשיחה ודיון לקחת מדרך הגמרא אל משעולי החיים

בחיוך | איך ידע הגר"ק שהלה איננו אליהו הנביא

מספרים על רבינו הגר"ק זצ"ל שבא אליו אדם תמהוני וטען שהוא אליהו הנביא והגיע אליו לבשרו על הגאולה הקרובה.

הגר"ק הביט בו במאור פנים: אתה אליהו? הו, חיכינו לך! מה דין אברים שסידרן וסידר עליהן את המערכה? ... הלה פער פיו בתדהמה, הוא לא הבין אפילו את השאלה... הרים את רגליו ונמלט מהמקום...

הידעת | רבי היה דורש מאליהו הנביא להגיע בזמן לשיעור!

המיוחס לרשב"א מוסיף תירוץ נוסף: "או נוכל לומר דקודם ביאת אליהו מפני ביאת המשיח הרי הוא יכול לדרשה ולפרשה באחד מבתי מדרשות כדאיתא בפרק השוכר את הפועלים אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי כל יומא, וכן נראה מפ"י רש"י שפי' דעד שבא אליהו אין אנו יודעים לפרשה דר"ל דאם יבא ויפרשנה לנו נדע אותה וקודם זה לא נדע".

מה כתוב בהשוכר את הפועלים? לא תאמינו: אליהו היה רגיל ללמוד בשיעורו של רבי. יום אחד, היה ראש חדש, והוא הגיע מאוחר... אמר לו רבי: מדוע איחרת?!... התנצל אליהו ואמר שהיה צריך להעיר את אברהם ולהכינו לתפילה ולהשיבו למנוחתו, ואח"כ ליצחק ואחריו ליעקב. כי לא יכול היה להעיר את שלושתם יחד שמא יביאו מכוח תפילתם את המשיח קודם זמנו!...

הרי לנו מה כוחם של יהודים. רבי מברר אצל אליהו האם היתה סיבה מוצדקת לאיחור שלו והוא מצטדק ומסביר מדוע איננו אשם!...

רק לפי שתי דפים למדנו לשון מדהימה "ופליגא אמלאכא", דברי האמורא חולקים על דברי המלאך שדיבר עם רב קטינא. כאלה הם יהודים, משוחחים עם מלאכים, חולקים עמם בדברי תורה ואפילו 'משגיחים' עליהם שיגיעו בזמן לשיעור!

התבוננות | האם על הנביא לפרש נבואתו

אנו למדים בגמרא שלנו מושג נפלא "פרשה זו אליהו עתיד לדרשה". עד שיבוא אליהו איננו יודעים איך לפרש את הפסוקים ביחזקאל.

המיוחס לרשב"א מקשה כאן שאלה מעניינת: מתי אליהו ידרוש? לכאורה לעתיד לבוא. אבל אז כבר לא נצטרך את אליהו שישביר את יחזקאל, יהיה לנו את יחזקאל בעצמו שיוכל להסביר את נבואתו, שהרי כשיבא אליהו ומשיח יהיה תחיית המתים ויחזקאל גם הוא יחיה.

אני הייתי סבור שיחזקאל הנביא איננו "מאן דאמר" בעניין זה יותר מישעיהו הנביא, רבי עקיבא אייגר או אליהו זכור לטוב. יחזקאל הוא רק השליח, הנביא, שהקב"ה אמרו לו לומר נבואה לישראל. מדוע לא יתכן שהוא עצמו איננו יודע איך ליישב את הנבואה הזו עם ההלכות שבפרשת פנחס?

משמע קצת שלא יתכן דבר כזה, שהנביא איננו יודע לבאר את נבואתו. כיון שנבואת שאר הנביאים איננה פה אל פה, וממילא היא בלשונו של הנביא על פי מה שנצטווה במראה הנבואה ולכן הוא בוודאי יותר פירוש הדברים על בוריין. ועוד צריך להתבונן בעניין זה.

אהבת תורה | אין סבלנות להמתין עד שיקום יחזקאל

פירוש ראשון מתרץ הרשב"א "דשמא אליהו יבא קודם תחיית המתים ויפרשנה קודם שיקום יחזקאל". נו, אז למה לא נוכל להמתין עוד קצת עד שיקום יחזקאל ויבאר כוונתו?

כי אין לנו סבלנות. ברגע שיבוא אליהו יעמדו כולם בתור לשמוע מה הפשיטותא לבעיות רב ירמיה בתחילת "אלו מציאות" אותן למדנו מיד בתחילת לימוד הגמרא בגיל עשר, ועד ביאורי נבואות יחזקאל אותם אנו למדים בדף שלנו.

ככה נראים יהודים. אליהו מגיע לבשר על ישועתנו ואנו מיד מנצלים זאת לנושאים שהכי מעניינים אותנו: שתי קבים בשמונה אמות מהו?

ונחמוהו וברכוהו השי"ת יחזירו לרבינו את אבדתנו.

לאחר זמן מה שאלו אחד מהם אם כבר הוחזרה לו אבדתו, והשיב ב"ה שנתגלו לי שנית, והמה כ"ב מאות וס' אופנים (2260) וכאשר ידעתי מפני מה נתעלמו ממני כן אני יודע מפני מה נתגלו לי שנית, ואמר לו שבאופן אחד מהם אני יודע כוחות כל הבריות וכל איבר מה ענינו".

[ואני הקטן מוסיף שראוי להתבונן במעלות מידותיו הנעימות של אדונינו הגר"א שהרי היה יכול בקל לשתקם בניזיפה קלה, והרי היו כולם יראים וחרדים מפניו כנודע, אבל הוא שמע הפצרותיהם שוב ושוב, עד שלא יכול היה להתאפק כנגדם].

פורים | אליהו או חרבונא?

אכן, גם בימינו מסתובב אליהו הנביא. כמו שאמרו בגמרא בבבא בתרא קכא, ב:

"תנו רבנן, שבעה קפלו את כל העולם כולו: מתושלח ראה אדם, שם ראה מתושלח, יעקב ראה את שם, עמרם ראה את יעקב, אחיה השילוני ראה את עמרם, אליהו ראה את אחיה השילוני ועדיין קיים".

אכן, איננו יודעים באיזו צורה הוא מופיע. לפעמים הוא נראה אפילו כחרבונא זכור לטוב, כמו שאמרו חז"ל בפרקי דרבי אליעזר שהיה זה אליהו הנביא.

מכתב | המפגש בין רבי אריה לאליהו הנביא שהתחפש ל...

ראיתי כת"י מזקני רבי אריה לוי זצ"ל במכתבו לידידו: "אספר לאחי מעשה פלא. וזה בשנה הראשונה שבמשך המלחמה [העולמית השנייה] לא קבלתי שום תמיכה קודם חג הפסח בעד הנזכר [ר' זאב אשכנזי הנ"ל], השתדלתי בע"ה למלאות מעט את חסרונו, ובשנה השנייה ג"כ לא קבלתי שום דבר ונצטערתי הרבה מזה. ומצב שלי היה ל"ע גם כן דחוק, לא יכלתי למלאות כמו בכל שנה קודם חה"פ. ובערב חה"פ זה יום השנה [יאר צייט] אחר מר אבי ז"ל, הלכתי עם בני רפאל שיחי' להטרמוויי [תחנת אוטובוס] ללכת משם לכותל המערבי. עמדנו ברחוב עם עוד כמה אנשים ונשים המחכים על הטר"מ [אוטובוס] ללכת לכותל המערבי, והנה פתאום נגש אלי איש אחד משונה גבוה מאד בלי כובע בגילוי ראש, ואמר לי הא לך איזה לירות ותחלק בין נצרכים לכבוד. שאלתי לשמו ולמקומו, והשיב לי כי זה לא עסקך כלל. ולקחתי ממנו, וחילקתי, ונתתי שבח להקב"ה. ובני שיחי' אמר לי: אם זה האיש לא הלך בגילוי ראש היה אפשר לחשוב... [שזהו אליהו הנביא] ואמרתי לו כי אי אפשר לדעת כלל, הרבה שלוחים למקום לטוב ולחסד ולרחמים.

מעלות צדיקים | קשריו של הגר"א עם אליהו הנביא

מבואר בדברי הרשב"א שאליהו הנביא מסתובב ומצוי בכל דור ודור, עד שאפשר לומר "עד שיבוא אליהו ויפרשה באחד מבתי המדרשות..."

אחד האחרונים שהיה יודעים "קשריו" עם אליהו הנביא זכור לטוב בליבון הסוגיות וסודות התורה, היה אדונינו הגר"א מווילנא.

תלמידו רבינו חיים מוולאז'ין מעיד "ראיתי בעיני בכתבי קדשו נ"ע כתוב יושר רזין עלאין קדישין מה שגילה לו יעקב אבינו ע"ה ואליהו ז"ל" כמוהו העידו עוד מנאמני תורת הגר"א שמצאו בכתביו דברים שנתגלו ממתבתא עליונה או מפי יעקב אבינו ואליהו הנביא.

כך תיארו תלמידי הגר"א בארץ ישראל במכתבם הנודע אל עשרת השבטים (שמעתם על זה?):

"אחרון הגאונים בזמננו היה אדוננו מורנו ורבנו הגאון הקדוש רשכבה"ג רבנו אליהו חסיד נ"ע אשכנזי אשר חיבר שנים ושבעים חיבורים קדושים ועמוקים וברורים על כל התורה ובירר והגיה אורות מאפל השיבושים בכל התורה בנגלה ובנסתר ועשה כוונים וגילויים עמוקי אגדות התלמוד ברזי דרזין ובזוהר הק' וכתבי האר"י ז"ל ונתגלו לו סודות מיעקב אבינו ומשה רבנו ע"ה ומאליהו אוצרות רבות לא יספיקו דיו כמי הים לכתבם, והננו שולחים מעט מספריו הקדושים בנסתרות ואיזה סודות שגילה אשר עד בואו היו נעלמים מעין כל חי..."

החזון איש נשאל פעם "מי היה רבו של הגר"א בקבלה" והשיב: "אליהו הנביא זכור לטוב הוא רבי טוב..."

ציטוט | הקדמת הגר"ח לביאור הגר"א לספרא דצניעותא

בהקדמת הגר"ח לביאור הגר"א לספרא דצניעותא מתאר את הגילויים הגדולים שקיבל הגר"א מאליהו הנביא:

"התבונן נפלאות (ממעלות הגר"א) מאחת מהנה, פעם אחת ביום א' של פסח היו יושבים אצלו ב' תלמידים מתלמידי החשובים ומאחר והיו יודעים שדרכו בקודש מעולם בהפלגת שמחה וחדוות ה' מעוזו, שהיה שש וששמח ביו"ט כמצווה עלינו בתורתו ית"ש אשר היה זה להפליא, והנה ראו שאין שמחתו במילואו וטובו כפי הרגלו, שאלוהו על זה, ולא רצה להשיב, והפצירו בו מאד ולא יכול היה להתאפק.

אמר להם מוכרחני לגלות לכם מה שאין דרכי מעולם בזה, לקיים מה שכתוב דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים, כי בזו הלילה בא אליהו הנביא וגילה לי ענינים וחדושים נוראים אין חקר בשם י"ב על הפסוק 'עלו זה בנגב' ובעומדי בבוקר מרוב הפלגת השמחה לא יכולתי להתאפק והרהרתי בהם קודם ברכת התורה ונענשתי שתיכף נעלמו ממני ואינם,

חודש ניסן יהיה השמיני למילואים, כמו בחנוכת המשכן במדבר.

אם כן, מתי הראשון למילואים? עיין רד"ק ביחזקאל שם שהוא בכ"ג אדר, כמו בחנוכת המשכן. נמצא שתחילת חנוכת המקדש השלישי יהיה בחודש אדר!

וורט | מה השייכות בין חטאת ציבור לחנוכת מקדש שני ושלישי

התוספות תמהו על הדוחק להעמיד את הפסוק העתידי בחנוכת המקדש השלישי (או השני) בעניין פר העלם דבר של ציבור, מה זה ועל מה זה הכנים יחזקאל דינים אלו לתוך חנוכת המקדש השני והשלישי.

ונראה לומר על פי מה שכתב הרמב"ן בפרשת שלח שפר ושעיר של ע"ז דציבור, איננו דווקא על עבודה זרה אלא הוא הדין כאשר חטאו ועזבו רוב ישראל את כלל המצוות, וכאשר עלינו לבית שני התחייבנו בפר ושעיר אלו, וזה לשונו:

"והנה זה כפי משמעו הוא קרבן מומר לכל התורה בשוגג, כגון ההולך ונדבק לאחת מן האומות לעשות כהם ולא ירצה להיות בכלל ישראל כלל. ויהיה כל זה בשוגג, כגון שיהיה ביחיד תינוק שנשבה לבין האומות, ובקהל כגון שיחשבו שכבר עבר זמן התורה ולא היתה לדורות עולם. או שיאמרו כמו שזכר בספרי "מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלין שכר", כענין שהיו ישראל אומרים ושואלים את יחזקאל, שנאמר (יחזקאל כ א) באו אנשים מזקני ישראל וישבו לפני, אמרו לו רבינו יחזקאל הרי עבד שמכרו רבו לא יצא מרשותו וכו'. או שישכחו את התורה, וכבר אירע לנו כן בעונותינו (כי) בימי מלכי ישראל הרשעים כגון ירבעם ששכחו רוב העם התורה והמצות לגמרי, וכאשר בא בספר עזרא באנשי בית שני. וזהו שמוש לשון הכתוב שהשגגה הזאת הנזכרת כאן היא בתורה ובמצות בכללן, ועל כן ייחדו להם רבותינו מצוה אחת שבשגגתה יצא מכלל ישראל ומכל המצוה בהם, והיא עבודה זרה. ויהיה שיעור הכתוב, וכי תשגו - ללכת אחרי אלהים אחרים, ולא תעשו - דבר מכל מצות ה'. כי המודה באלוה זולתו כבר הוא בטל אצלו כל מה שצוה השם הנכבד בין במצות עשה בין במצות לא תעשה, שאם יש אלוה זולתו, יראתו ומצותיו וכל החיוב בהם אינו כלום".

נמצא שכאשר חנכו ישראל את הבית השני היו צריכים להביא קרבן של ע"ז דציבור. והנה בעונותינו הרבים בדורות האחרונים שכחו רוב ישראל וכו' נמצא שכאשר יבנה הבית השלישי יהיו חייבים לדברי הרמב"ן בקרבן ע"ז של ציבור, ולכן שפיר אמר יחזקאל (שהוא הוא הנביא שאליו באו לומר עבדו שמכרו רבו כו' כמו שהביא הרמב"ן) דיני קרבן חטאת דציבור בימי חנוכת המקדש השני והשלישי.

אמונה | אליהו הנביא שהציל את סבתא פראדל ע"ה

זקנתי הצדקת סבתא פראדל סומפולינסקי ע"ה השכילה להתבונן ולראות בחוש את השגחת ה' ושמירתו עליה בתוך הגיהנום הנאצי בניסים נפלאים ובהשגחה פרטית.

כבר בעת ירידתה מן הרכבת, כאשר עמדה בשער מחנה אושוויץ לפני הסלקציה המפורסמת, מי לחיים ומי למוות, עמדה בתור בעוד ידיה אוחזות בידי אחייניה הפעוטים היתומים. לפתע ניגש אליה אחד הזקיפים ולחש לה בגרמנית: שמטי את ידיך מהפעוטים, לבל יסברו הסלקטורים שאת אמם יולדתם וישלחו אותך יחד איתם למוות [כנהגם להשמיד את האימהות ולהותיר את הנערות ה"י], סבתא מיהרה לעשות כדבריו וניצלה בזה ממוות לחיים.

היא ראתה בזה נקודת אור של השגחה פרטית, שלפני שערי הגיהנם שלח ה' אליה מלאך מושיע, אליהו הנביא שהתחפש לחייל גרמני ולחש לה עצת-זהב זו.

והנה, לאחר שנים קראה בתה, אמי תליט"א, בספר "ואמונתך בלילות, מספר 1234 מספר" מאת הרב לב זצ"ל, שהיה אחד מקבוצת בחורי ישיבות מליטא ששימשו כזונדרקומנדו, הוא מעיד בספרו שהוא וחבריו חרפו נפשם להורות לנשים שאחזו תינוקות בידם להניח אותם, או שנטלו מידיהם את התינוקות ומסרו לזקנות שעמדו בלא"ה לעבור לצד שמאל ה"י.

לאור דבריו, משערת אמי תליט"א שאחד מאותם גיבורי כוח היה זה שפנה אל סבתא ע"ה ולחש על אוזנה, ומכיון שהיו מדברים ביידיש-ליטאית שלא היתה סבתא רגילה בה היו דבריו נשמעים לסבתא כגרמנית.

זכורני כילד שגדל על הסיפור כיצד שלח ה' את 'אליהו הנביא' בדמות גוי שחמל על סבתא ע"ה והצילה, והנה התברר שאכן היה זה 'מלאך' גיבור כוח, יהודי בן תורה שמסר נפשו להצילה. חשבת אז סבתא ע"ה תתרגש לשמוע על התגלית המרעיש.

אבל כשאמא שלי תליט"א שיתפה אותה בתגלית, היא הניפה ידה בביטול: דריי נישט אין קאפ, זה היה אליהו הנביא!... [כמי שאומרת: מה זה משנה אם אליהו הנביא התחפש לחייל גוי או לבחור ישיבה זונדרקומנדו... העיקר שהקב"ה שלח אליה את המלאך להציל אותה בעת צרתה...]

מעניין לדעת | באדר עתידין להיגאל!

כולנו גדלנו על כך ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל", אבל צריך לדעת שבפסוקים ביחזקאל - שהביאה הגמרא שלנו - מבואר שבראש